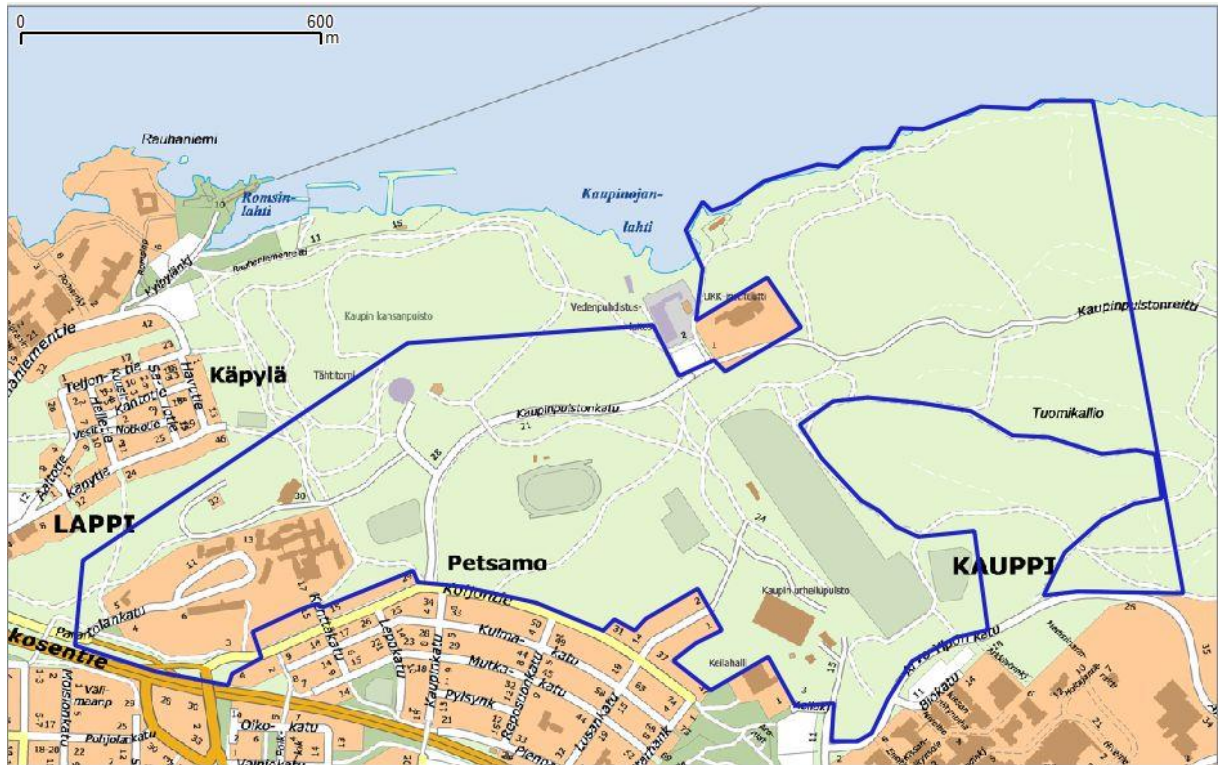

Kaupin sairaalan asemakaavan nro 8643 ja Kaupin urheilupuiston asemakaavan nro 8767 lahkaviosammalselvitys

28.10.2020

WSP Projekti 314551

Olli Manninen

Donna ID 5 270 141

Sisällysluettelo

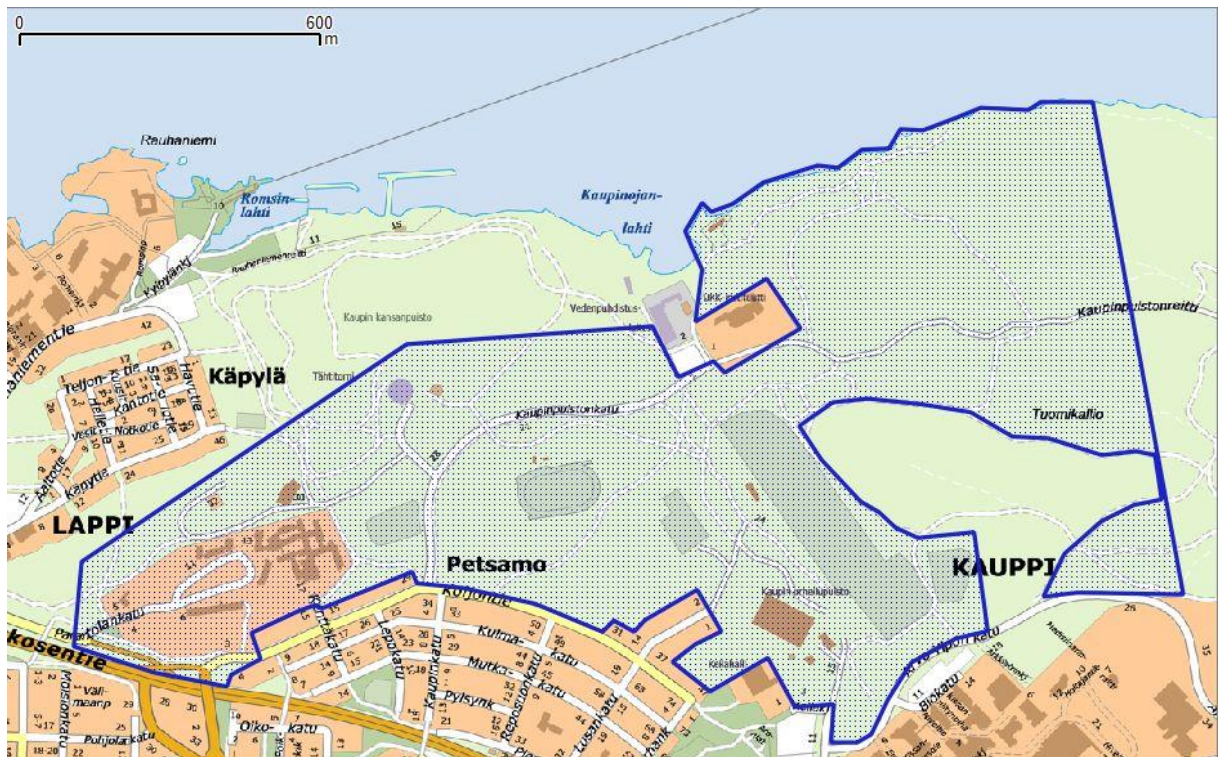
1	Johdanto	3
2	Kartoitusalue.....	3
3	Maastotyöt	4
4	Esiintymäalueiden rajaukset ja pisteytys.....	5
5	Esiintymien elinvoimaisuus ja uhkatekijät.....	13
6	Alueen kehittäminen.....	13
7	Muu havaittu lajisto ja alueen potentiaali muulle uhanalaiselle metsälajistolle.....	14
8	Viittaukset.....	16
	Liitteet	16

1 Johdanto

Olli Manninen teki syyskuussa 2020 selvityksen lahokaviosammalen (*Buxbaumia viridis* EN, §, D2) esiintymisestä Tampereen Urheilupuiston ja Kaupin sairaalan metsissä alueen kaavatyön (kaavat 8767 ja 8643) taustamateriaaliksi. Alueella on tehty aiemmin lahokaviosammalselvitys, jossa ei löydetty lajin itiöpesäkerunkoja (Ritari 2019). Nyt kun kartoituksessa on opittu tunnistamaan lajin asuttamat rungot itujuväsryhmien eli protoneemagemmojen avulla, saadaan lajin esiintyminen selville huomattavasti tarkemmin ja luotettavammin kuin ennen.

2 Kartoitusalue

Kyseessä on kaavojen 8767 Kaupin urheilupuisto ja 8643 Kaupin sairaala kattama alue. Kartoitusalue ulottuu Parantolankadun pohjoispuolelta vesitorneille, vedenpuhdistamolle, sieltä Näsijärven rantaa ja kiinteistön 837-589-19-85 itärajaa pitkin Arvo Ylpön kadulle ja siitä metsänreunoja pitkin takaisin Petsamon länsipuolelle (Kuva 1). Tuomikallion LUO-alue ei kuulunut kartoitusalueeseen, koska sille teetetään oma, laajempi sammalselvitys. Kartoitusalueen koko on yhteensä noin 120 hehtaaria, josta lajille potentiaalisia metsäisiä alueita on noin 80 hehtaaria.

Kuva 1. Kartoitusalueen sijainti.

3 Maastotyöt

Maastotöihin varattiin kahdeksan maastopäivää ja maastotyöt toteutettiin 23.-30.9.2020. Yhteensä maastotunteja kertyi noin 65. Tarkoituksena oli kiertää kartoitusalueen metsät läpi mahdollisimman hyvin tuon ajan puitteissa. Erityisesti kiinnitettiin huomiota esiintymäalueiden reunojen mahdollisimman tarkkaan määrittämiseen, jotta alueiden rajaukset olisivat tarkkoja. Erityishuomiota siis kiinnitettiin reunimmaisten/uloimmaisten esiintymärunkojen löytämiseen. Näin myös määrittyvät mahdollisimman hyvin ne osa-alueet, jossa lajia ei havaittu ja jotka eivät ole lajille soveliaita. Koska täysin kattavaa kartoitusta kaikista esiintymärungoista ei pystytty tuossa ajassa tekemään, jäi joidenkin selkeiden ja runsaiden esiintymäalueiden sisäinen tutkimus hieman karkeammaksi, eli vain pienehkö osa kaikista esiintymärungoista tuli löydettyä ja merkittyä.

Kartoitusalue ehdittiin tutkia kuitenkin kaiken kaikkiaan vähintäänkin tyydyttävällä tarkkuudella, ja kartoitusalueen lahoaviosammalkohteet ovat nyt hyvinkin tarkasti ja luotettavasti määritelty kartalle. Kartoitusalueella oli hieman odotettua enemmän lajille epäsopivia alueita, sekä alueita joilla esiintymät olivat varsin niukkoja. Tämä osaltaan nopeutti maastotyötä ja johti siihen, että kartoituksen kattavuus muodostui ehkä ennakkoon arvioitua tarkemmaksi.

Maastotyön ajankohta syyskuun loppupuolella on varsin huono lajin itiöpesäkkeiden havainnoinnin kannalta. Uudet itiöpesäkkeet syntyvät myöhäissyksyllä ja edellisen vuoden itiöpesäkkeet ovat jo paljolti hajonneet niin, että korkeintaan jalkaosa on enää jäljellä. On siis todennäköistä, että itiöpesäkerungoista suuri osa jää huomaamatta ja kartoitus on tässä suhteessa puutteellinen. Koska tieto itiöpesäkerungoista on puutteellista, se vaikuttaa erityisesti esiintymien elinvoimaisuuden arviointiin ja esiintymäalueiden pisteytykseen. Vertailu alueisiin, joilla itiöpesäkerungot on paremmin selvitetty, muodostuu näin hankalaksi. Onneksi itujväsryhmien eli protoneemagemmojen havainnointi on mahdollista ja esiintymäalueiden laajuus ja elinvoimaisuus voidaan hyvin hahmottaa näidenkin avulla.

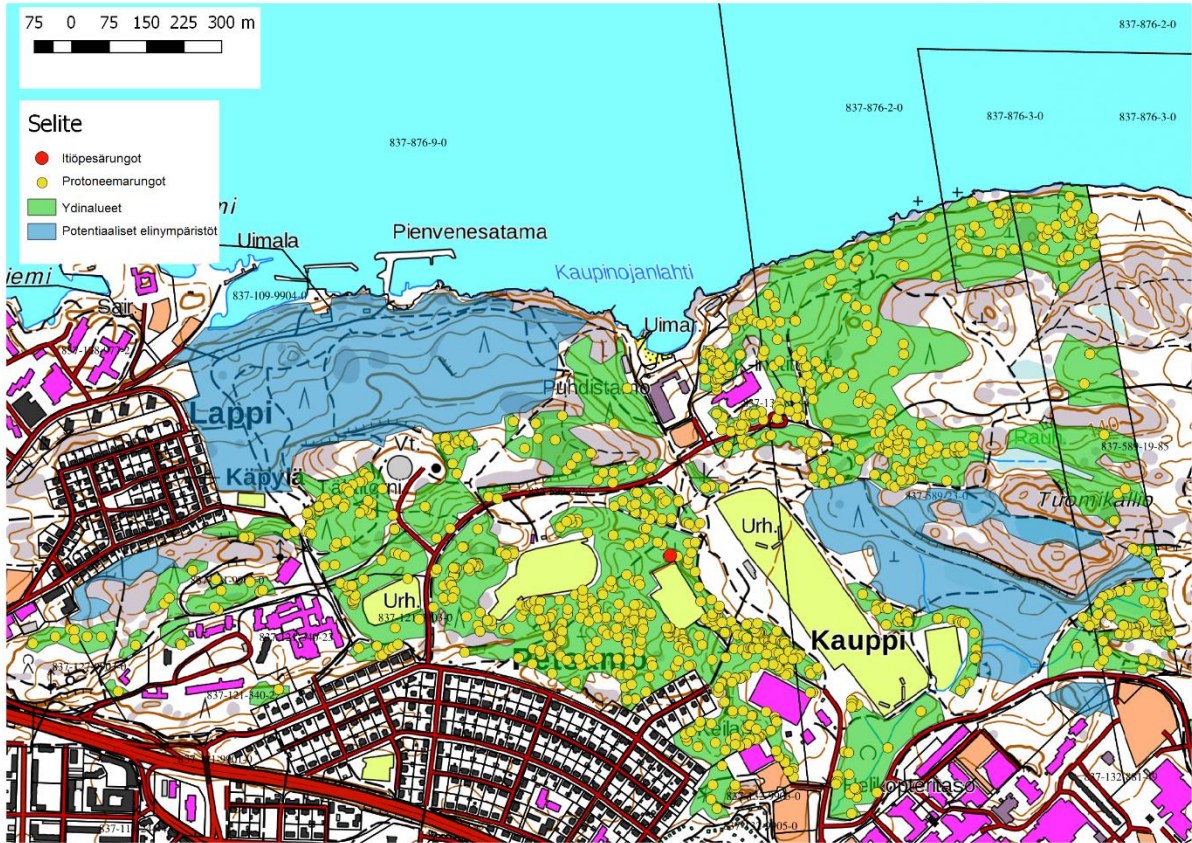
Ajankohdasta johtuen maastotyö keskittyi siis tavallistakin enemmän protoneemarunkojen havainnointiin. Maastotöissä löydettiin yksi runko, jolla oli aivan nuoria, vuoden 2020 itiöpesäkkeitä. On vaikea sanoa, kuinka monta itiöpesäkkeitä edellisenä vuonna tuottanutta tai myöhemmin tänä vuonna tuottavaa runkoa jäi huomaamatta, mutta hyvin todennäköisesti myöhemmin syksyllä tai alkukevästä tehdyssä tutkimuksessa näitä olisi löytynyt useita.

Maastotöissä löydettiin siis yksi itiöpesäkerunko ja yhteensä 968 protoneemarunkoa. Suurin osa (arviolta 2/3) esiintymärungoista on lahonneita kantoja (sahattuja tai luonnonkantoja). Loput 1/3 ovat lahopuurunkoja, rungon kappaleita tai muita lahopuun kappaleita. Joitakin havaintoja tehtiin myös lahonneilta karikkeasoilta.

Havaintopisteet tallennettiin maasto-GPS-laitteella (Garmin 22x), koordinaattijärjestelmänä ETRS89 / ETRS-TM35FIN (EPSG:3067). Laitteen havaintotarkkuus on yleensä alle viisi metriä, maksimissaan virhe voi kuitenkin olla joissakin tapauksissa jopa luokkaa 20 metriä.

4 Esiintymäalueiden rajaukset ja pisteytys

Löydetyille esiintymärungoille rajattiin ydinaluerajausesitykset varsinkin Helsingissä ja Vantaalla lahkaviosammalkartoituksissa käytetyn mallin mukaisesti (Kuva 2). Tarkoituksena on siis määrittää lajille selkeästi sopivat metsiköt esiintymärunkojen välittömässä ympäristössä. Protoneemarunkojen havainnointi on tehnyt ydinaluerajausten tekemisestä aiempaa tarkempaa, ja esiintymäalue rajautuu usein konkreettisesti varsin pitkälti esiintymärunkojen sijainnin mukaan. Joissakin tapauksissa rajauksiin on otettu mukaan osia alueita, joilta ei esiintymärunkoja löydetty, mutta jotka ovat selvästi lajille sopivia puustoltaan ja olosuhteiltaan, ja lähitulevaisuudessa todennäköisiä esiintymäalueita. Havainnollisuuden vuoksi kartoitusalueen viereisille, lajille potentiaalisille metsille tehtiin rajaukset osoittamaan lajille potentiaalisten metsäalueiden sijainti (Kuva 2). Lähinnä kyseessä ovat pienvenesataman eteläpuolinen metsärinne Näsijärven rannalla, Tuomikallion alue ja pari muuta pienempää kuviota. Lajille potentiaalinen alue toki jatkuu sitten myös kartoitusalueesta itään Pirunvuorelle, Soukonvuorelle ja Niihamanjärvelle asti kattaen suuren osan alueen kuusivaltaisista metsistä.

Kuva 2. Kartoituksessa havaitut lahojaviosammalrungot (punaiset ja keltaiset pisteet), sekä rajatut lahojaviosammalven ydinalueet (vihreällä) ja potentiaaliset elinympäristöt (sinisellä).

Kartoitusalueen esiintymäalueet rajattiin viideksi kohteeksi. Koska alueet ovat varsin lähekkäisiä, olisi ollut perusteita jopa kaikkien esiintymien niputtamiseen samaksi esiintymäksi. Tehty jako on siis hieman sattumanvarainen, kuten usein vastaavissa kohteissa. Jako perustuu maastonpiirteisiin ja siihen, että esiintymien välissä on selkeästi lajille sopimatonta aluetta vähintään sata metriä ja/ tai esiintymät sijaitsevat erillisissä metsiköissä, joilla ei ole suoraa yhteyttä toisiinsa. Ydinaluerajausehdotusten yhteispinta-ala on noin 64 hehtaaria ja kaksi niistä ulottuu hieman myös kartoitusalueen ulkopuolelle.

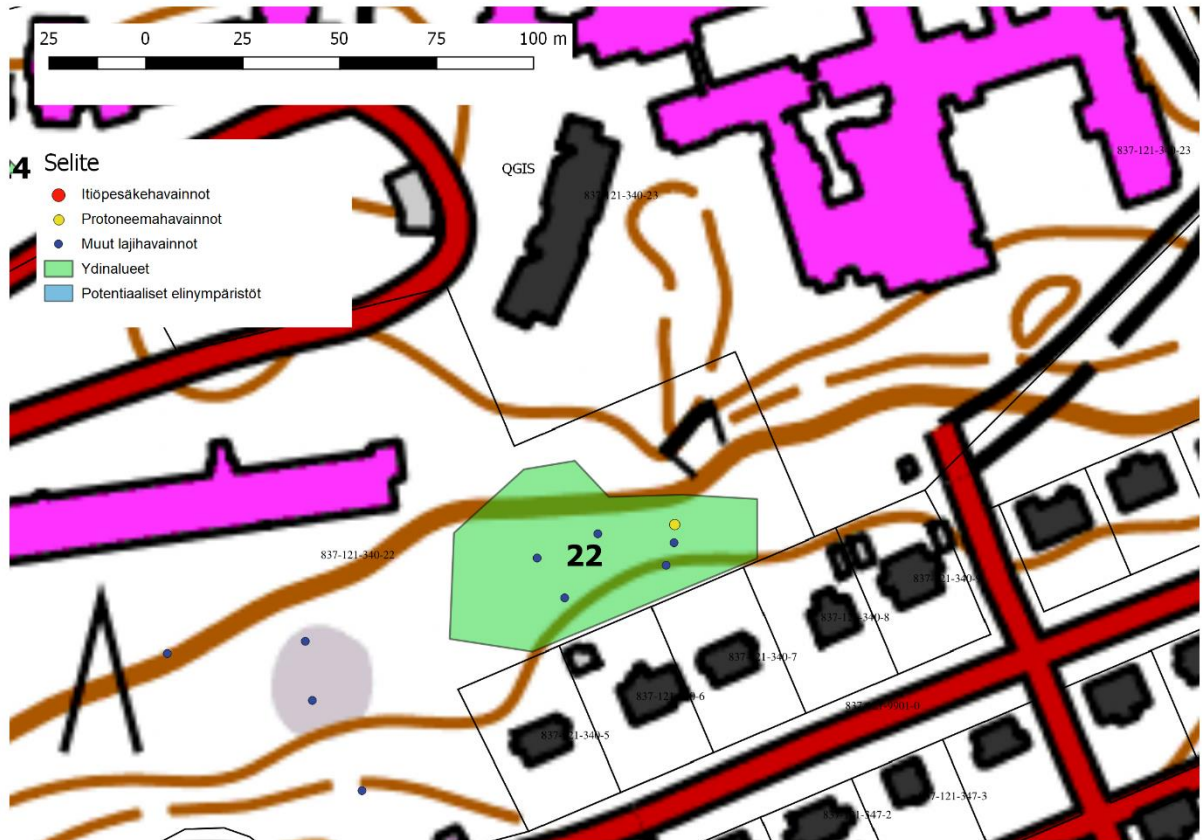
Esiintymäalueille tehtiin pisteytys Vantaan lahojaviosammal selvityksen (Manninen & Nieminen 2020) myötä käyttöönotetulla metodilla. Pohjana on Environ Uudenmaan lahojaviosammalkatsauksessa lanseeraama suppeampi pisteytys, jota on täydennetty tiedon lisääntymisen myötä uusilla parametreilla. Pisteet on esitetty tässä muodossa suppeampi pisteytys/uudet parametrit. Suppeampaa pisteytystä on tässä tehty esiintymäalueen pinta-alaan, lähistöllä olevien muiden esiintymien ja itiöpesäkkeiden määrän perusteella. Uusia parametreja ovat itujuväsryhmien kasvupaikkojen määrä, elinympäristön rakennepiirteet eli lahoppuun määrä ja jatkumo, sekä maaston kulumisen virkistyskäytön takia. Lisäksi laadultaan lahojaviosammalille soveliaat alueet, joita ei olla voitu tutkia yhtä tarkkaan, ovat

saaneet lisäpisteitä kompensoimaan oletettavasti havaitsematta jääneitä kasvupaikkoja. Pisteytysmetodi on avattu tarkemmin lähdeluettelon julkaisussa ”Lahokaviosammal Vantaalla: esiintymisselvitys ja suojelusuunnitelma.” (Julkaisu löytyy netistä PDF-muodossa). Tämän selvityksen alueiden tarkat pisteet löytyvät liitteenä olevasta Excel-tiedostosta ”Lahokaviosammalen esiintymäalueiden pisteytys Kauppi 9.2020”. Pisteytyksen tarkoituksena on arvioida esiintymien elinvoimaisuutta ja helpottaa esiintymien vertailua keskenään. Itiöpesäkerungot ovat varsin tärkeässä roolissa pisteytyksessä, joten valitettavasti tulokset eivät ole kovinkaan vertailukelpoisia esiintymien kanssa, joista itiöpesäkerungot on selvitetty paremmin. On siis todennäköistä, että otollisempaan aikaan tehdyllä selvityksellä esiintymäalueiden pisteet olisivat korkeammat kuin ne nyt ovat. Esiintymiä ei näin ollen voi suoraan verrata esimerkiksi Niihaman kaava-alueen esiintymiin, jotka on kartoitettu otollisempaan vuodenaikaan (kevät 2020).

Kaikille tunnetuille Tampereen kunnan alueelta löytyneille esiintymä-alueille on nyt annettu järjestysnumerot löytöajan mukaan. Esiintymäalueiden numerot viittaavat siis tähän. Muut esiintymäalueet sijaitsevat Niihaman alueella, jossa lajia on tutkittu 2018-20 melko tarkasti. Tässä kuvattujen alueiden esiintymärunkojen lukumäärät on kuvattu muodossa itiöpesäkerungot/protoneemarungot.

22. Kaupin sairaala eteläinen 0 /1 esiintymärunkoa 0,25ha. Pisteet 3/6

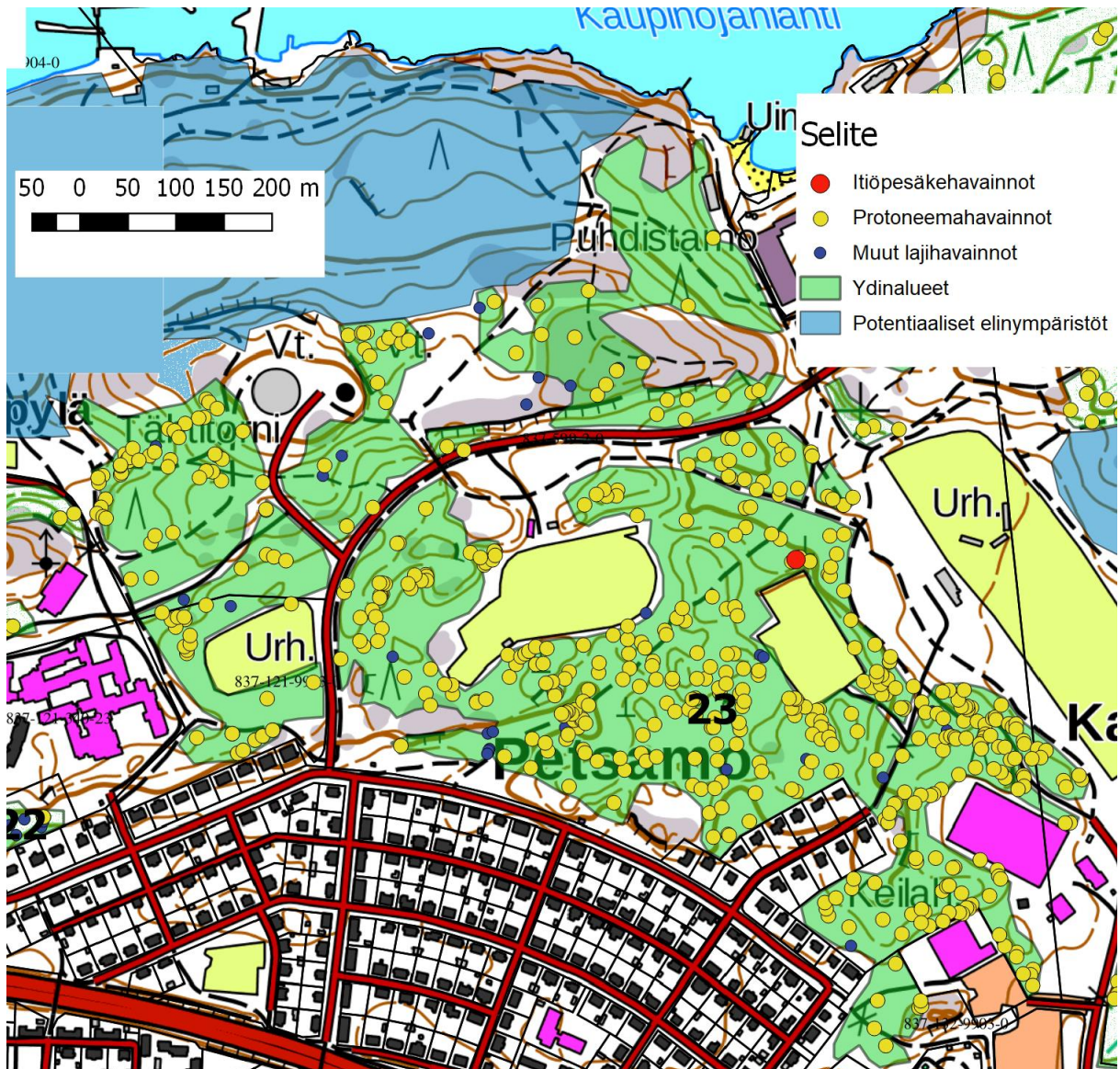
Kaupin parantolan kaakkoispuolisessa rinteessä parkkipaikan vieressä sijaitsee varsin luonnontilainen ja lahoppuustoinen pieni kuusimetsikkö (Kuva 3). Metsikkö on järeäpuustoinen kuusikko, jossa on runsaasti eri-ikäistä lahoppuuta. Metsiköstä löytyi vain yksi protoneemarunko, mutta hyvin mahdollisesti tuoreiden maapuurunkojen alla olisi useampiakin esiintymiä. Pienestä koostaan huolimatta metsikkö saattaisi hyvinkin ylläpitää lahokaviosammaleesiintymää, ja esiintymä voisi hyvin runsastuakin tuoreemman lahoppuuston lahotessa edelleen. Kohde ei ole myöskään tällä hetkellä virkistyskäytön kuluttamaa, vaan on tavallaan unohtunut pieni luonnonmetsätasku muuten vilkkaasti käytetyllä alueella. Sairaalan eteläpuolen rinne on muuten mäntyvaltaisempaa, kulttuurivaikutteisempaa ja kuluneempaa eikä lahokaviosammalta sieltä löytynyt.

Kuva 3. Alue 22 on esitetty kuvassa vihreällä.

23. Urheilupuisto läntinen 1 /518 esiintymärunkoa 29,51ha. Pisteet 6/12

Suurimmaksi syksyn ydinaluerajauksista muodostui Urheilupuiston länsipuolen laaja ulkoiluteiden halkoma esiintymäalue (Kuva 4). Tämä alue on myös selvästi eniten havaittuja esiintymärunkoja sisältävä. Yli puolet kaikista selvityksessä havaituista esiintymärungoista löytyi täältä. Myös syksyn ainoa itiopesäkehavainto tehtiin tällä alueella jousiammuntakentän pohjoispuolella. Metsät ovat kuusivaltaisia virkistymetsiä. Lahopuuta on paikoin runsaasti, monin paikoin taas lähes kaikki kaatuneet puut on poistettu. Tiheimpiä lahokaviosammalalueita olivat muun muassa Petsamon metsän puronvarsi ja muut notkelmat, Urheilupuiston länsipuoliset, paikoin melko kapeatkin metsäkaistaleet sekä tähtitorninmäen lounaispuolen metsiköt. Metsät ovat paikoin vilkkaassa virkistyskäytössä ja osassa aluetta maasto on niin kulunutta, että se vaikuttaa selvästi negatiivisesti lahokaviosammaleesiintymiin. Ulkoilijoiden ja koirien aiheuttama lahopuuston hajottaminen ja tallominen on paikoin hävittänyt esiintymiä. Kokonaisuudessaan esiintymä on kuitenkin hyvin elinvoimainen ja alueella on myös kulumiselta välttyneitä osa-alueita. Jos lahopuustoa annettaisiin muodostua alueelle hieman enemmän, olisi lajin esiintyminen varmaankin turvattu pidemmälläkin tähtäimellä.

Kuva 4. Alue 23 on esitetty kuvassa vihreällä.

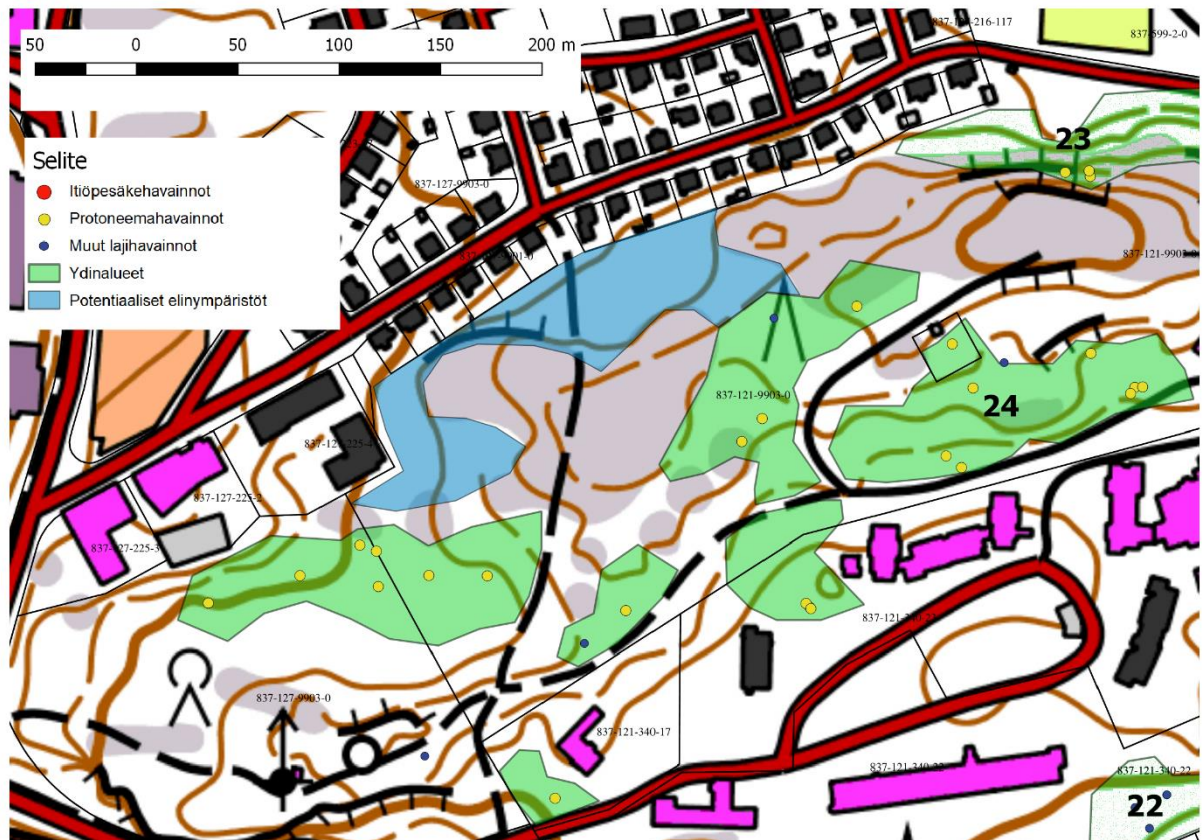
24. Kaupin sairaala pohjoinen 0 /23 esiintymärunkoa 2,66ha. Pisteet 4/7

Kaupin sairaalan pohjoispuoleisissa metsiköissä on kuusivaltaisia ja lahoppuustoisiaakin osia, jotka ovat soveliaita lahokaviosammalle (Alue 24). Vilkaasta virkistyskäytöstä ja sen aiheuttamasta kulumisesta sekä lahoppuun poiminnasta johtuen näiden metsien lahokaviosammaleesiintymät ovat suhteellisen niukkoja. Monet esiintymäkannot ja rungot ovat metsiköiden kaikkein suojaisimmissa notkelmissa, kauimpana poluista. Esiintymärunkoja löytyi kuitenkin yli 20 eri puolilta ulkoilureittien ja polkujen halkomaa metsikköä. Metsät ovat ahkerassa käytössä koululuokkien ja päiväkotiryhmien toimesta ja hyvä niin. Kohteella voisi kuitenkin harkita suunnitelmallista lahoppuun määrän lisäämistä jättämällä kaatuneita ja kaadettavia puita tietoisesti maastoon. Tämä parantaisi lahokaviosammalen ja muun lahottajalajiston edellytyksiä jatkossa, vaikka alueen käyttö pysyisikin vilkaana.

Yleisluonteinen lahopuun merkityksestä kertova opastus täällä ja muuallakin Kaupin metsissä ei olisi varmaan myöskään pahitteeksi.

Yksi esiintymäalueen osa (kahden sairaalarakennuksen välinen metsikkö) on kaupungilta saadun tiedon perusteella suunniteltu osoitettavaksi rakennuskäyttöön. Tässä metsikössä sijaitsee kolme runsaahkoa itujuväsryhmäesiintymää vanhoilla kuusenkannoilla.

Lahokaviosammal on tiukasti suojeltu laji, joten kyseiselle alueelle ei voi osoittaa rakentamista.

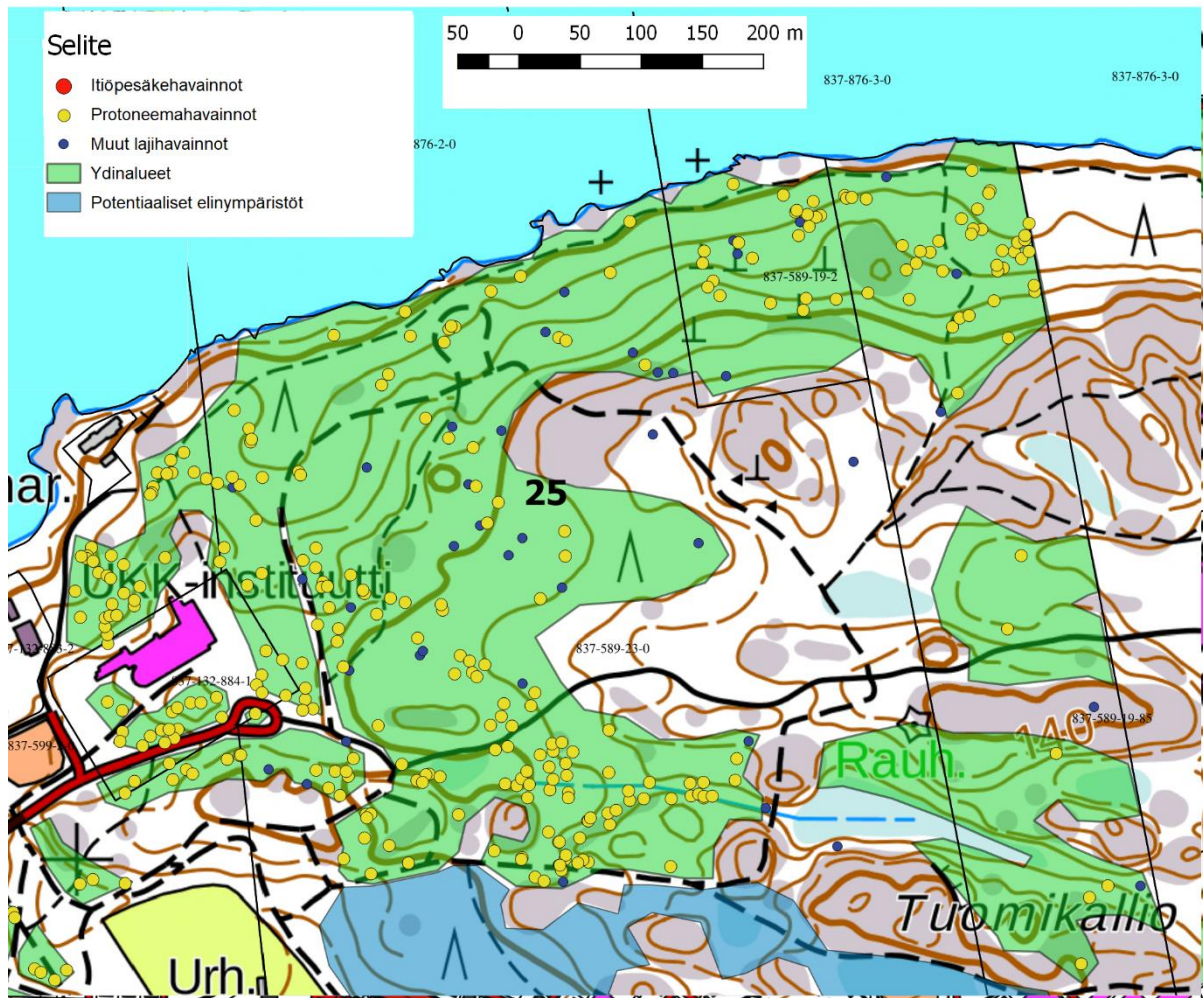
Kuva 5. Alue 24 on esitetty kuvassa vihreällä.

25. Tuomikallio pohjoinen 0 /292 esiintymärunkoa 26,25ha. Pisteet 6/12

Tuomikallion pohjoispuolen metsät Näsijärveen rajautuen ovat vaihtelevia sekä puustoltaan että maastonpiirteiltään (Kuva 6). Mäntyvaltaiset kalliometsät ja niiden ympäristöt eivät lahokaviosammalle ole tarpeeksi kosteita eikä niistä lajia löytynyt. Hieman yllättävää oli myös se, että joistakin alueen vanhoista kuusikoista ja soisista metsistä lajia löytyi varsin niukasti tai ei ollenkaan. Tähän oli syynä usein se, että vaikka puusto oli järeää ja mikroilmasto soveliaista, ei varsinkaan vanhempaa lahopuuta juuri ollut osissa metsäaluetta. Esiintymärunkoja löytyi kuitenkin ympäri aluetta, eniten järveen viettävästä pohjoisrinteestä ja sen lähistöltä. Muutamilla metsäkuvioilla otollisia kantoja tai runkoja oli runsaastikin, joten havaintoja kertyi lähes 300. Rajauksessa on hieman poikkeuksellisesti mukana useita

hehtaareita metsää, joilta ei esiintymärunkoja löytynyt. Nuo metsiköt arvioitiin maastossa kuitenkin niin selvästi soveliaiksi ja myös oleellisiksi osiksi esiintymäaluetta, että niiden mukaanotto rajaukseen on varsin perusteltua. Alueen metsät eivät ole niin voimakkaasti kuluneita kuin Urheilupuiston länsipuoli. Lähinnä rantapolun ympäristössä kuluminen oli paikoin lahokaviosammalesiintymillekin vaaraa muodostavaa. Kartoitusalueen itäosan kiinteistöllä oli viime vuosina tehty harvennushakkuita, jotka ovat osaltaan heikentäneet ja tulevat heikentämään muutenkin niukkoja esiintymiä. Sinänsä kallioiden väliset kosteahkot painanteet metsineen voisivat olla lajille soveliaita, jos metsät voisivat luonnontilaistua.

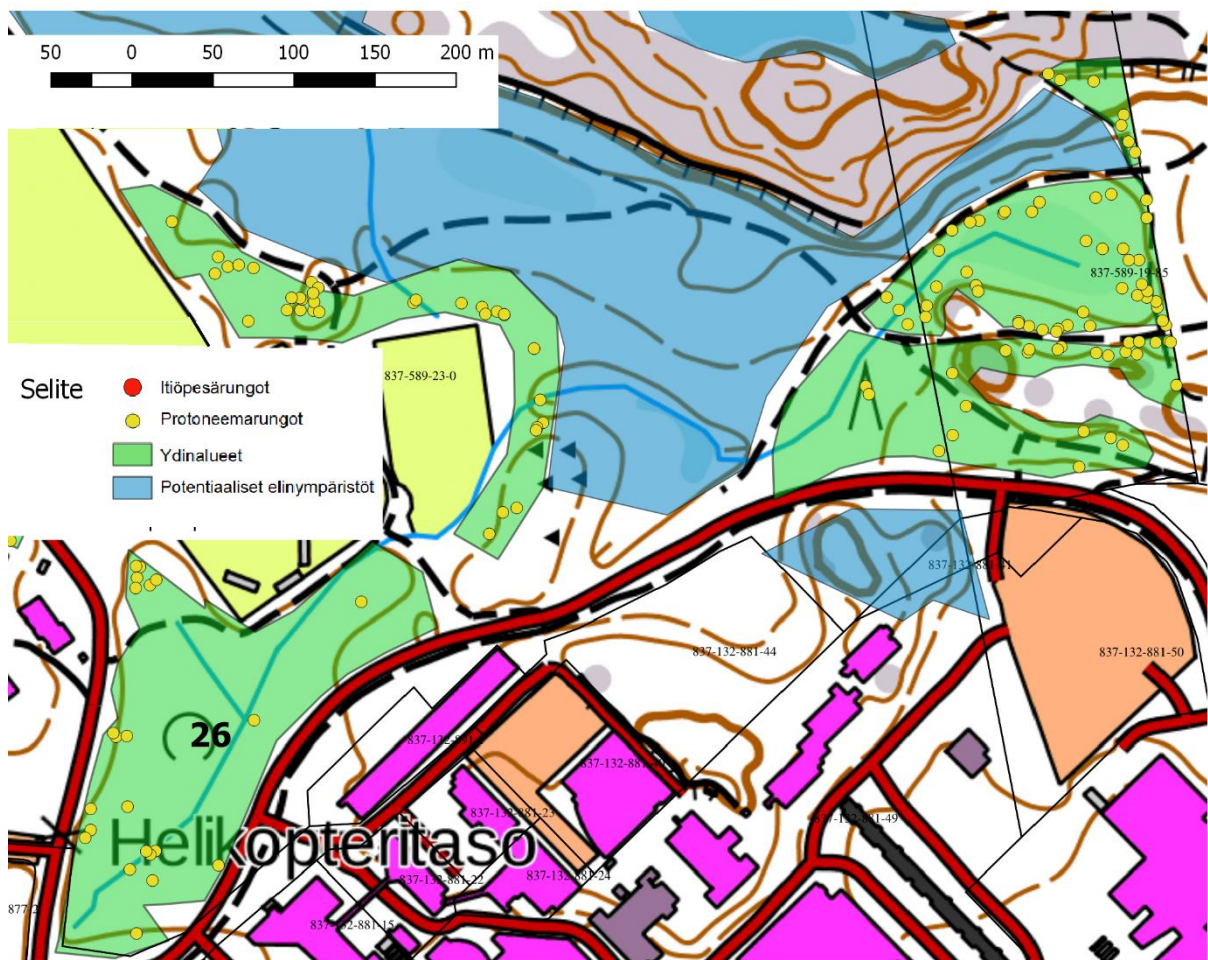
Kuriositeettina mainittakoon poikkeuksellinen protoneemaesiintymä, joka löytyi vanhan betonisen ilmatorjuntalavetin päälle nostetulta lahopuurungolta. Lähimmät muut esiintymärungot sijaitsevat noin sadan metrin päässä tästä.

Kuva 6. Alue 25 on esitetty kuvassa vihreällä.

26. Tuomikallio eteläinen 0 /132 esiintymärunkoa 6,87ha. Pisteet 5/10

Tuomikallion eteläpuolen kartoitusalue oli hieman erikoisen muotoinen, koska Tuomikallion LUO-alue ei siihen kuulunut. Niinpä havaitut esiintymäalueetkin ovat näennäisesti erillisiä ja erikoisen muotoisia (Kuva 7). Käytännössä nämä ovat varmastikin osa yhtenäistä esiintymäaluetta, jonka ne muodostavat Tuomikallion muiden kuusivaltaisten metsien kanssa. Arvo Ylpön tien varren vanhalta voimakkaasti muokatulta läjitys/kaivualueelta ei lajia löytynyt, muista kuusivaltaisista metsistä kyllä. Tienvarren koivuvaltaisista kosteista puronvarsimetsistä (vanhaa niittyä?) lajia löytyi varsin niukasti, mutta todennäköisesti sinnekin laji voisi levitä jatkossa laajemmin jos kohteen annetaan luonnontilaistua ja kuusettua. Tämä metsikkö otettiin siksi kokonaisuudessaan mukaan rajaukseen, vaikka esiintymät tosiaan olivat niukkoja.

Kuva 7. Alue 26 on esitetty kuvassa vihreällä.

5 Esiintymien elinvoimaisuus ja uhkatekijät

Lahokaviosammal vaikuttaa olevan kartoitusalueella suhteellisen yleinen, ja on levinnyt sen eri osiin melko kattavasti. Alueelliset erot esiintymisessä selittyvät paitsi metsänrakenteella ja historialla myös osin nykyisellä käytöllä ja eroilla metsien käsittelyssä. Metsiköiden jakaantuminen useiksi ulkoilureittien jakamiksi kuvioiksi vaikuttaa myös lajiin ja muuhun luontoon. Verrattuna Niihaman eteläosien metsiin (kartoitus keväällä 2020) on lajin esiintymistiheys jonkin verran alhaisempi.

Noin yleisesti metsät ovat pääpuustoltaan vanhoja tai varttuneita, ja lahoppuuta myrskynkaatojen ja luonnollisesti kuolevien puiden muodossa on tulossa jatkossa runsaasti. Jos lahoppuusta annettaisiin jäädä maastoon hieman nykyistä enemmän, olisi lajin esiintyminen suuressa osassa esiintymäalueita todennäköisesti varsin turvattua.

Maaston kulumisen virkistyskäytön myötä on osissa aluetta merkittävin lajin esiintymiin negatiivisesti vaikuttava tekijä. Osissa aluetta koululaisryhmien, tarharyhmien ja muiden käyttäjien tallauspaine ja mekaaninen vaikutus lahoppuihin on merkittävä.

6 Alueen kehittäminen

Kaupin urheilupuiston asemakaavan 8767 yleissuunnitelmaluonnoksessa (Tampere 2020) tavoitteena on kehittää liikunta- ja virkistystarpeita myös luontoarvojen ehdoilla.

Yleissuunnitelman pohjalta lähdetään tekemään uutta asemakaavaa, johon osoitetaan suojelumerkintöjä ja rajataan rakennusoikeuden määriä. Tämän tavoitteena on turvata alueen luontoarvoja ja lajisuojelua.

Tällä hetkellä urheilupuiston alueella on esimerkiksi urheiluhalleja ja -kenttiä sekä valaistuja ulkoilureittejä. Aluetta halutaan kehittää suuremmalle harrastajamäärälle pääasiassa rakentamalla jo valmiiksi rakennetulle kenttäalueelle. Tämä tukee luontoarvoja, sillä uusien kiinteiden harrastusrakenteiden rakentaminen metsiin vaikuttaisi selkeän negatiivisesti lahokaviosammaleeseen ja moniin muihin lahoppuulajeihin ja metsänpohjan lajeihin. Kun harrastuskenttiä keskitetään, voitaisiin harkita esimerkiksi alueen länsiosissa, metsän keskellä vähäisellä käytöllä olevan pesäpallokentän ennallistamista metsäksi. Tällä voitaisiin kompensoida muita hiljattain raivattuja metsäalueita.

Kaupin metsäalueella on ulkoilureittien lisäksi polkujen verkosto, joka paikoitellen näyttää suorastaan tarpeettomankin tiheältä. Mekaaninen kulutus esimerkiksi pyöräilyn ja kävelyn takia hajottavat lahoppuuta, ja ovat siksi haitallisia lahokaviosammaleesiintymille. Tämän takia tietyt osat metsiköstä voitaisiin jättää vähemmälle kulutukselle ja lahoppuuta jättää maastoon enemmän. Käyttäjää voisi ohjata pois osalta polkuja esimerkiksi lahoppuurunkojen avulla.

Vesitornin eteläpuolisen rinteän vanha ennallistuva tie antaa hyvän esimerkin tällaisesta tilanteesta. Kaupin urheilupuiston yleissuunnitelmassa tavoitteena onkin kulutuksen keskittäminen tietyille poluille, mikä vähentäisi kulutusta toisaalla. Tämä tulisi parantamaan lahokaviosammalen olosuhteita alueella. Lakkautettavat reitit kannattaa valita tärkeiden lahokaviosammaleesiintymien perusteella.

Yksi huomio Kauppi-Niihamassa retkeilleenä on myös luonto-opastuksen vähäisyys. Tuntuu hyödylliseltä tehdä alueelle infotauluja tai luontopolkuja, joissa kerrottaisiin alueen luontoarvoista ja tähän liittyen myös kehoitettaisiin ihmisiä välttämään turhaa lahopuun hajottamista ja siirtelyä. Lisäksi puuston hakkuiden periaatteita sekä suunnitelmia lahopuun määrän suhteen olisi suositeltavaa käsitellä alueen suunnitelmissa.

Lahokaviosammalta löytyi melko kattavasti alueen kuusivaltaisista metsistä, ja monissa niistä on muitakin merkittäviä luontoarvoja. Eläimistöltään ja kasvistoltaan tärkeät alueet on jo otettu huomioon Kaupin urheilupuiston 8767 yleissuunnitelmaluonnoksessa, mutta lahokaviosammalta esiintyy näitä laajemmalla alueella. Tämä on tietenkin yksi reunaehto, joka täytyy huomioida suunnittelussa. Laji on toistaiseksi tiukasti suojeltu, joten esiintymien hävittäminen vaatii poikkeuslupaa tai ainakin viranomaisen puolta. Alueen metsät ovat jo monin paikoin varsin pirstoutuneita ja ovat voimakkaan virkistyskäyttöpaineen kohteina. Metsäpinta-alan väheneminen lisää entisestään painetta jäljellejäävien metsien osalle. Alueen yleissuunnitelman ja asemakaavan tavoitteena onkin ohjata alueen käyttöä niin, ettei metsäpinta-ala pienene. Jos lahokaviosammalen esiintymäalueille suunnitellaan uusia toimenpiteitä, tulee niille tehdä ajantasainen kartoitus suunnittelun pohjaksi. Toimenpiteitä suunnitellessa on myös tarpeen mukaan kuultava ELY-keskusta.

7 Muu havaittu lajisto ja alueen potentiaali muulle uhanalaiselle metsälajistolle

Kartoituksessa ei erityisesti tutkittu alueen muuta lajistoa, mutta hajahavaintoja tehtiin ohimennen joistakin vanhan metsän kääpälajeista ja muista sammalista. Mielenkiintoisin löytö oli kenties kaksi kantokinnassammalen (*Scapania apiculata*) esiintymää. Laji on erityisesti suojeltava ja äärimmäisen uhanalainen (CR). Näytteet ovat vielä lopullisesti varmistamatta, mutta todennäköisesti kaksi Tuomikallion pohjoisrinteen vanhassa metsässä tehtyä havaintoa ovat juuri tätä lajia.

Lahopuustoisimmat ja luonnontilaisimmat osat alueen metsistä ovat laadukkaita vanhan metsän ytimiä, joiden lahottajalajisto on jo monipuolista. Koko Kauppi-Niihaman metsäalue on varsin merkittävä uhanalaisen ja vanhaa metsää indikoivan lajiston keskittymä ja

suorastaan alueellinen luonnon monimuotoisuuden keskittymä. Metsien vanhetessa ja luonnontilaistuksessa alueen ekologinen laatu ja lajisto kehittyvät edelleen.

Tämä selvitys toimii taustamateriaalina, jonka avulla lahokaviosammal sisällytetään alueen asemakaavaan. Näin alueen luontoarvoja voidaan tulevaisuudessa huomioida alueen kokonaissuunnittelussa.

8 Viittaukset

Lammi, E. & Vauhkonen, M. 2019: Uudenmaan lahkaviosammaleesiintymien luokittelu ja priorisointi. – Raportti 30.4.2019. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy.

Manninen, O. 2017: Helsingin lahkaviosammaleesiintymien selvitys 2017. – Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön julkaisuja 2017:8.

Manninen, O. & Nieminen, M. 2020: Lahkaviosammal Vantaalla: esiintymiselvitys ja suojelusuunnitelma. – Faunatican raportteja 1/2020. 59 s.

Ritari, E. 2019: Kaupin asemakaavojen 8643 ja 8767 lahkaviosammaleesiintymien selvitys. – Raportti 5.11.2019. Ramboll Finland Oy.

Syrjänen, K. & Laaka-Lindberg, S. 2009: *Buxbaumia viridis* – erittäin uhanalainen. – Teoksessa: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.) 2009: Suomen uhanalaiset sammalet. – Ympäristöopas | 2009. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Tampere 2020: Yleissuunnitelman seloste. 8767 Kaupin urheilupuisto.
TRE:873/10.02.01/2019

Wolf, T. 2015: Untersuchungen zu den Entwicklungsstadien von *Buxbaumia viridis* (Lam. & DC.) Moug. & Nestl. (Grünes Koboldmoos). – *Carolinea* 73: 5–15.

Liitteet

Liite 1: Karttakuva esiintymäalueista rajausten ja havaintopisteiden kanssa

Liite 2: Excel-tiedosto kaikista lajilöydöistä

Liite 3: Excel-tiedosto lahkaviosammaleesiintymäalueiden pisteytyksestä

Paikkatiedot kartoituksen lajihavainnoista ja esiintymäalueista